

narodom, vemo, s kakšno natančnostjo nas opazuje. Vse oči šolskih otrok in ljudstva šolskega okoliša so obrnjene na nas. Takoj vidijo naše vrline, pa tudi napake. Gorje učitelju, ki je podvržen raznim slabostim; zasmehovan, obrekovan, pomilovan in križan je, da je vreden največjega usmiljenja. Ali ni z duhovščino ravno tako? Razlika med nami in duhovščino je ta, da nas očitno večkrat pribija na križ, duhovščino iz strahu pa le bolj na skrivnem. Narod vidi vrline naše duhovščine, vidi pa tudi njihove napake. Kakor električni tok se hitro širi napačna dejanja med župljani. V začetku kimajo moški z glavami, ženske pa stikajo glave skupaj in se posmehujejo. Ako se to čimdalje ponavlja, izbruhne jeza župljanov na dan, po gostilnicah se slišijo reči, da bi človek ne verjel, ko bi ne slišal na lastna ušesa. Tisti ljudje, ki na videz gredo za duhovnikom čez drn in strn, ga poslušajo v cerkvi poučevati in od katerega dobe dušne tolažbe, ga obirajo o priliki zaradi pregreh in napak do kosti. Kakor se zahteva od nas učiteljev lepo, moralno življenje ter vestno izpolnjevanje dolžnosti, če nočemo priti v nasprotje z narodom, ravno isto se zahteva, če ne več, tudi od duhovščine. Duhoven, ki zanemarija svojo dolžnost, ki živi nemoralno, ki se peha in bori za posvetno čast, slavo, denar ali drugo, je pri ljudeh v izpodtiko in pohujšanje. Mi vemo prav dobro, kako težavno in trudapolno delo je, če hočemo v šoli izpolnovati natančno svoje dolžnosti. Iste skrbi in isti trud ima tudi naša duhovščina, ako hoče vestno izpolnovati svoje stanovske dolžnosti. Ali je torej mogoče, da bi se naša duhovščina z vnemo, koristjo in s pravo vdanostjo lotila pretežavnega socialnega vprašanja? To je nemogoče! Dvema gospodarjema zvesto služiti: Bogu in mamoni, je nemogoče, to je učil že naš Zveličar. Da je to istina, so priča razni konsumi žalostnega spomina. Koliko skrbi, žalosti, tožbe in greha je povzročila ta žalostna špekulacija, katere pravec je, ljudstvu pomagati na noge v socialnem oziru, narediti ga v tem oziru odvisnega, da bi šel v političkem oziru za klerikalizmom za dosego nadvlade. Mar je njemu za gmotno narodovo škodo, greh, tožbe, poraz in sramoto, saj se je podpisal z obema rokama, da to je preneumno!

Ako bi imel naš klerikalizem čist in blag namen, ljudstvu pomagati na noge v socialnem oziru, bi gotovo krenil na drugo pot, bi pričel borbo tam, kjer je izvor, temelj in neizgrešljiv pravec, in ta je narodna omika. Ali kaj hočemo, ker smer ali pravec klerikalizma — katoliške cerkve, kakor pravi dr. Krek — ne pride nikoli v soglasje s političkimi načeli, zato je boj naraven! Mi ne moremo in tudi ne smemo kreniti kot narodni odgojitelji na klerikalno pot, ker vidimo edino rešitev socialnega vprašanja v narodni prosveti. Narodna prosveta in omika sta našemu klerikalizmu trn v peti, ker omikan in izobražen narod ne tava slepo za njim. On še milostno privošči, da zna naš kmet čitati in nekoliko računati, da bi pa bil bolj izobražen, tega mu pa že ne privošči. Ali ni prežalostno, da je naš klerikalizem pred leti stavil predlog v deželni zbor, da naj se opuste na deželi po kmetih večrazrednice z vsednevnim poukom. Tudi za šestletno šolsko dobo so se že oglasili:

Tem ljudem so šole predrage, kmet nima časa pošiljati otrok v šolo, ker jih potrebuje doma pri delu. Oni ne puste, da bi bil kmet preobložen z davki za šolo, trdijo, da naj učitelje plačajo tisti, ki imajo največjo korist od šole, kmet ne bo plačeval učiteljev. Ali ni to samo klerikalna zvijača, hinavščina in lopovstvo? S tem se prikupijo kmetu, ker siromak ne ve, da ima opraviti s političkimi zvijačami, on sliši

prav rad, da ni preveč obremenjen z davki; smatra vsakega protidavkarja za svojega prijatelja, čeprav je ta največji lopov. Na ta način si zna klerikalizem pridobiti kmeta na svojo stran, ovira napredek prosvete, da nevedno ljudstvo tava za njim; na ta način je dobljen klerikalni pravec. Ali ta klerikalni pravec ni pravi, čeprav sloni na katoliški podlagi, temu pravcu smo mi učitelji nasprotni, to nas največ loči, zaradi tega smo napovedali boj do zadnjega vzdih, čeprav nas klerikalizem smrtno sovraži, nas psuje, ovaja in nam nasprotuje, kjer ve in more. Duhovščina mora biti skrbna za cerkvene zadeve; ako bi učiteljstvo ne skrbelo za šolstvo, prosveto in narodni napredek, bi ne bilo vredno svojega imena in bilo bi nemarna izdajica svojega stanu. Mi smo iz naroda, delujemo, trpimo, delamo in se žrtvujemo za njegov blagor iz prave ljubezni do občne narodne blaginje, ne pa iz hinavščine, častiželjnosti in koristolovstva, kakor to dela klerikalizem.

»Nevednost je najdražja reč na svetu,« pravi pregovor. Naš narod, posebno naš kmet, je še silno neveden v primeri z drugimi kulturnimi narodi. Tekom tridesetih let se je sicer obrnilo nekoliko na bolje, odkar je uveden sedanji šolski zakon. Ljudstvo zna čitati, zato je izdatno poskočilo število Mohorjanov, pa tudi političkih listov se bere nebroj obeh se bojujočih političkih strank; vendar to še ne zadostuje, da bi se mi smeli prištevati med kulturne izobražene narode kakor Nemci, Francozi ali Angleži. Veliko je naredila c. kr. kmetijska družba s podružnicami in tudi šola za kmetijski napredek, vendar v kljub temu so naše kmetije v splošnem oziru še jako zanemarjene; naš kmet potrebuje še premnogo izobrazbe do popolnosti. Naša naloga ni kritikovati posameznih strok kmetijstva, a izpregovoriti hočemo besedo, ki se tiče občnega socialnega stanja. Čeprav neradi, pa vendar moramo povedati odkrito, da se naš kmet ne povzdigne do viška socialne blaginje, dokler ne dospe poleg svoje strokovne izobrazbe tudi do varčnosti in zmernosti. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Deželno „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ in „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ zborujeta, kakor je bilo že naznanjeno, v sredo, 19. t. m., ob 9. uri dopoldne v »Narodnem domu« v Ljubljani. K mnogobrojni udeležbi vabita odbora.

Štajersko.

II. občni zbor „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ se vrši v Celju dne 25. aprila t. l. dopoldne v okoliški šoli po tem vzporedju: a) seja upravnega odbora ob 9. predpoldne: 1. Poročilo društvenih funkcionarjev; 2. Volitev pregledovalcev računov; 3. Volitev odbora; 4. Določitev letnih doneskov. b) Glavni zbor ob polu 11. uri dopoldne: 1. Poročilo o društvenem delovanju; 2. O »Učit. konviktu«; 3. Gospodarska organizacija; 4. Predavanje g. ravnatelja H. Schreinerja »O bakterijah«. (Le ta vzpored zamore upravni odbor eventuelno premeniti.)

Sl. odbori p. n. učiteljskih društev naj pravočasno določijo delegate, ozir. zastopnike njihove!

K prav obilni udeležbi vabi s kolegijalnim pozdravom vodstvo.